TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2019. gada 3. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Imigrācijas politika – Trešo valstu pilsoņu statuss, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji – Direktīva 2003/109/EK – Nosacījumi pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai – 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts – Stabili, regulāri un pietiekami ienākumi

Lietā C-302/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 14. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 4. maijā, tiesvedībā

X

pret

Belgische Staat,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*] (referente), tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerāladvokāts: H. Saugmandsgors Ē [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– X vārdā – *J. Hardy*, *advocaat*,

– Beļģijas valdības vārdā – *C. Pochet* un *M. Jacobs*, kā arī *P. Cottin*, pārstāvji, kam palīdz *E. Matterne*, *advocaat*,

– Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

– Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *J. Möller*, pārstāvji,

– Francijas valdības vārdā – *E. de Moustier*, *A.-L. Desjonquères* un *E. Armoet*, pārstāves,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *L. D'Ascia*, *avvocato dello Stato*,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

– Austrijas valdības vārdā – *J. Schmoll*, pārstāve,

– Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga* un *G. Wils*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 6. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV 2004, L 16, 44. lpp.), 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp X un *Belgische Staat* (Beļģijas valsts) it īpaši par lūguma izsniegt atļauju veikt uzņēmējdarbību un pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu noraidījumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2003/86/EK

3 Atbilstoši Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV 2003, L 251, 12. lpp.) 7. panta 1. punktam:

“1. Ja iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, atbilstošā dalībvalsts var pieprasīt personai, kas iesniegusi pieteikum[u], nodrošināt pierādījumus, ka apgādniekam ir:

[..]

c) stabili un regulāri ienākumi, kas ir pietiekami, lai uzturētu sevi un savas ģimenes locekļus, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu. Dalībvalstis novērtē minētos ienākumus atkarībā no to veida un pastāvīguma, un var ņemt vērā valsts minimālo algu un pensiju līmeni, kā arī ģimenes locekļu skaitu.”

Direktīva 2003/109

4 Direktīvas 2003/109 1., 2., 4., 6., 7. un 10. apsvērumā ir noteikts:

“(1) Ar mērķi pakāpeniski izveidot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, [EK] dibināšanas līgums paredz pasākumu noteikšanu, kas nodrošina personu brīvu kustību saistībā ar papildpasākumiem attiecībā uz ārējo robežkontroli, patvēruma meklētājiem un imigrāciju, un pasākumu noteikšanu attiecībā uz patvēruma meklētājiem, imigrāciju un trešo valstu pilsoņu tiesību aizsardzību.

(2) Eiropadome tās īpašajā sanāksmē Tamperē 1999. gada 15. un 16. oktobrī noteica, ka trešo valstu pilsoņu juridiskais statuss jātuvina dalībvalstu pilsoņu juridiskajam statusam un ka personai, kas likumīgi nodzīvojusi dalībvalstī laikposmu, kurš vēl jānosaka, un kam ir pastāvīgas uzturēšanās atļauja, jāpiešķir virkne vienotu tiesību, kuras cik iespējams līdzinās Eiropas Savienības pilsoņu tiesībām.

[..]

(4) To trešo valstu pilsoņu integrācija, kas ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, ir ekonomiskās un sociālās kohēzijas – Līgumā paredzētā Kopienas pamatmērķa – būtisks elements.

[..]

(6) Galvenajam kritērijam, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu, būtu jābūt uzturēšanās ilgumam dalībvalsts teritorijā. Uzturēšanās laikam jābūt likumīgam un nepārtrauktam, lai pierādītu, ka persona ir nostiprinājusies valstī. Būtu jāparedz zināma elastība, lai varētu ņemt vērā apstākļus, kādos personai var būt uz laiku jāatstāj teritorija.

(7) Lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu, trešās valsts pilsoņiem jāpierāda, ka viņiem ir pienācīgi ienākumi un apdrošināšana slimības gadījumiem, lai viņi nekļūtu par nastu dalībvalstij. Dalībvalstis, novērtējot stabilu un regulāru ienākumu esamību, var ņemt vērā tādus faktorus kā iemaksas pensiju sistēmā un nodokļu saistību izpilde.

[..]

(10) Jāparedz noteikumu kopums, kas reglamentē pieteikuma izskatīšanu par pastāvīgā iedzīvotāja statusu. Šādai procedūrai jābūt efektīvai un pārraugāmai, ņemot vērā dalībvalstu pārvaldes iestāžu parasto darba slodzi, kā arī caurredzamai un taisnīgai, lai piedāvātu iesaistītajām personām atbilstošu tiesisko noteiktību. Tiem nevajadzētu būt līdzeklim, lai kavētu uzturēšanās tiesību īstenošanu."

5 Šīs direktīvas 5. pantā "Nosacījumi pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai" ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis pieprasa, lai trešo valstu pilsoņi sniedz pierādījumus par to, ka viņu rīcībā gan pašiem, gan atkarīgajiem ģimenes locekļiem ir:

a) stabili un regulāri ienākumi, kas ir pietiekami, lai uzturētu sevi un savas ģimenes locekļus, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu. Dalībvalstis novērtē minētos ienākumus atkarībā no to veida un pastāvīguma, un var ņemt vērā minimālo darba algu un pensiju līmeni pirms pieteikuma iesniegšanas par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu;

b) apdrošināšana slimības gadījumiem attiecībā uz visiem riskiem, ko parasti sedz pilsoņiem attiecīgajā dalībvalstī.

[..]"

6 Minētās direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu, attiecīgais trešās valsts pilsonis iesniedz pieteikumu tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, kurā viņš/viņa dzīvo. Pieteikumam pievieno dokumentārus pierādījumus, kas jānosaka valsts tiesību aktos, ka viņš/viņa atbilst nosacījumiem, kuri izklāstīti 4. un 5. pantā, kā arī, ja vajadzīgs, derīgu ceļošanas dokumentu vai tā apliecinātu kopiju.

[..]"

7 Šīs direktīvas 8. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Pastāvīgā iedzīvotāja statuss ir pastāvīgs saskaņā ar 9. pantu."

8 Direktīvas 2003/109 9. panta "Statusa atsaukšana vai zaudēšana" 1. punktā ir noteikts:

"Pastāvīgajiem iedzīvotājiem vairs nav tiesību saglabāt pastāvīgā iedzīvotāja statusu šādos gadījumos:

a) ja atklāj, ka pastāvīgā iedzīvotāja statuss iegūts negodīgi;

b) ja notiek izraidīšana saskaņā ar 12. pantā paredzētajiem nosacījumiem;

c) prombūtnes gadījumā no Kopienas teritorijas uz 12 secīgiem mēnešiem."

9 Šīs direktīvas 11. pantā ir paredzēts:

"1. Pastāvīgie iedzīvotāji saņem vienlīdzīgu attieksmi ar pilsoņiem attiecībā uz:

a) nodarbinātības un pašnodarbinātības iespējām, ja šādas darbības nav saistītas pat ar neregulāru iesaistīšanos valsts varas īstenošanā, un nodarbinātības nosacījumiem un darba apstākļiem, ieskaitot nosacījumus par atlaišanu un atalgojumu;

[..]."

10 Minētās direktīvas 12. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis var pieņemt lēmumu izraidīt pastāvīgo iedzīvotāju tikai tad, ja viņš rada faktiskus un pietiekami nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai un [vai] sabiedrības drošībai.

2. Lēmums, kas minēts 1. punktā, nav balstīts uz ekonomiskiem apsvērumiem.

[..]"

11 Šīs pašas direktīvas 13. pantā ir noteikts:

"Dažas dalībvalstis var izdot uzturēšanās atļaujas ar pastāvīgu vai neierobežotu derīguma termiņu ar nosacījumiem, kas ir labvēlīgāki kā tie, kurus paredz šī direktīva. Šādas uzturēšanās atļaujas nepiešķir uzturēšanās tiesības citās dalībvalstīs, kā paredzēts šīs direktīvas III nodaļā."

Direktīva 2004/38/EK

12 Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., un labojums – OV 2004, L 229, 35. lpp.), 7. pantam:

"1. Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

c)

– viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un

– viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; [..]

[..]."

13 14. panta "Uzturēšanās tiesību saglabāšana" 2. punktā ir paredzēts:

"Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem 7., 12. un 13. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem.

[..]"

Beļģijas tiesības

14 Atbilstoši 1980. gada 15. decembra *wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen* (Likums par ārvalstnieku ieceļošanu, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidīšanu) (*Belgisch Staatsblad*, 1980. gada 31. decembris, 14584. lpp.), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – "Likums par ārvalstniekiem") 15.*bis* pantā ir paredzēts:

"§ 1. Izņemot gadījumus, kad to nepieļauj sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumi, ārvalstniekam, kas nav Eiropas Savienības pilsonis, ir jāpiešķir pastāvīgā iedzīvotāja statuss, ja viņš atbilst 3. punktā minētajiem nosacījumiem un pierāda likumīgu un nepārtrauktu uzturēšanos [Beļģijas] Karalistē piecus gadus tieši pirms pieteikuma saņemt pastāvīgā iedzīvotāja statusu iesniegšanas.

[..]

§ 3. Ārvalstniekam, kas minēts 1. punktā, ir jāpierāda, ka viņa rīcībā ir stabili, regulāri un pietiekami iztikas līdzekļi savām un no viņa atkarīgo ģimenes locekļu vajadzībām un tādējādi valsts iestādēm viņi nav jāuztur, kā arī viņiem ir veselības apdrošināšana risku segšanai Beļģijā.

Pirmajā daļā minētajiem iztikas līdzekļiem ir jāsasniedz vismaz tāds ienākumu slieksnis, līdz kuram var piešķirt sociālo palīdzību. Tos novērtē atkarībā no to veida un pastāvīguma.

Karalis ar Karalisko dekrētu, ko apstiprinājusi Ministru padome, ņemot vērā kritērijus, kas noteikti otrajā daļā, nosaka minimālo iztikas līdzekļu apmēru."

15 2009. gada 14. jūlija apkārtrakstā par pastāvīgā iedzīvotāja statusu (2009. gada 11. augusta *Belgisch Staatsblad*) ir precizēts, ka minēto iztikas līdzekļu esamību var pierādīt šādi:

"Iztikas līdzekļu esamību var pierādīt ar profesionāliem ienākumiem, bezdarbnieka pabalstu, invaliditātes pabalstu, priekšlaicīgu vecuma pensiju, vecuma pensiju, pabalstu, kurš izmaksāts nelaimes gadījumu darbā vai arodveselības apdrošināšanas ietvaros, [..]. Šis saraksts nav izsmeļošs."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

16 2007. gada 26. jūlijā X, kurš paziņoja, ka ir Kamerūnas valstspiederīgais, Beļģijas vēstniecībā Jaundē (Kamerūnā) iesniedza pieteikumu vīzai studijām. Viņš saņēma minēto vīzu, un viņa uzturēšanās tiesības Beļģijā ik gadus tika pagarinātas līdz 2016. gada 15. janvārim. 2016. gada 19. janvārī pēc X pieteikuma viņam tika piešķirta uzturēšanās atļauja, pamatojoties uz to, ka viņam bija darba atļauja. Šīs atļaujas derīguma termiņš bija līdz 2017. gada 14. janvārim.

17 2016. gada 27. decembrī X iesniedza pieteikumu, lai viņam tiktu piešķirts pastāvīgā iedzīvotāja statuss. Šī pieteikuma pamatojumam viņš kā pierādījumus, ka viņa rīcībā ir stabili, regulāri un pietiekami iztikas līdzekļi, iesniedza tostarp darba līgumus, paziņojumu par nodokļiem un izziņas par algu uz viņa brāļa vārda. Turklāt X iesniedza sava brāļa parakstītu dokumentu, kurā tas apņemas nodrošināt, ka "attiecīgās personas rīcībā "ir stabili, regulāri un pietiekami iztikas līdzekļi savām un no viņa atkarīgo ģimenes locekļu vajadzībām un tādējādi valsts iestādēm viņi nav jāuztur" atbilstoši [Likuma par ārvalstniekiem] 15.*bis* pantam."

18 Ar 2017. gada 5. aprīļa lēmumu *gemachtigde van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie en Administratieve Vereenvoudiging* (valsts sekretārs patvēruma un migrācijas jautājumos, kurš ir atbildīgs par administratīvās procedūras vienkāršošanu, Beļģija) noraidīja šo pieteikumu. Runājot par stabiliem, regulāriem un pietiekamiem iztikas līdzekļiem atbilstoši Likuma par ārvalstniekiem 15. *bis* pantam, lēmums bija formulēts šādi:

"Ieinteresētai personai pašai ienākumu nav. X nestrādāja algotu darbu kopš 2016. gada 31. maija, un viņa rīcībā šobrīd nav nekādu līdzekļu. Viņš uzrādīja sava brāļa ienākumus. Ieinteresētajai personai ir jāpierāda, ka tās rīcībā ir pietiekami iztikas līdzekļi, lai Beļģijas valstij viņu nebūtu jāuztur."

19 X par šo lēmumu cēla prasību *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija), kurā viņš apgalvo, ka šis lēmums ir balstīts uz Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punktā ietvertā nosacījuma saistībā ar iztikas līdzekļiem kļūdainu interpretāciju – tiesību normu, kura ir transponēta ar Likuma par ārvalstniekiem 15.*bis* pantu, jo šajās tiesību normās netiek prasīts, lai tiktu ņemti vērā vienīgi paša prasītāja līdzekļi.

20 X uzsver, ka vārdkopa "ir pietiekami ienākumi" Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta izpratnē ir jāinterpretē tāpat kā identiskais formulējums, kas izmantots Direktīvās 2003/86 un 2004/38. Direktīvas 2003/109 mērķis esot tuvināt pastāvīgas uzturēšanās atļaujas īpašnieku tiesisko statusu tam, kāds ir piešķirts Savienības pilsoņiem. No tā it īpaši izriet, ka pēc analoģijas ir jāpiemēro judikatūra saistībā ar Direktīvu 2004/38, kā arī atbilstošā judikatūra, kas bija spēkā pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā, no kuras izrietot, ka tajā nav ietvertas ne mazākās prasības attiecībā uz pietiekamo ienākumu izcelsmi.

21 Savukārt pārstāvis apgalvo, ka tas vien, ka X uztur viņa brālis, nenozīmē, ka viņam ir regulāri un stabili ienākumi. Tas uzskata, ka ienākumu novērtējums ģimenes atkalapvienošanās procedūrā nevar tikt veikts tādā pašā veidā kā tas, kas veikts saistībā ar procedūru, kuras mērķis ir iegūt pastāvīgā iedzīvotāja statusu. Turklāt ģimenes atkalapvienošanās gadījumā attiecībā uz Savienības pilsoni var ņemt vērā tikai viņa ienākumus.

22 Ņemot vērā šos apsvērumus, iesniedzējtiesa tostarp šaubās par to, vai Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā minētie "ienākumi" ir vienīgi "paša" prasītāja "ienākumi" vai arī šis jēdziens aptver cita veida ienākumus.

23 Šajos apstākļos *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Direktīvas 2003/109] 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts, kurā (tostarp) ir noteikts, ka, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu, trešās valsts valstspiederīgajam ir jāpierāda, ka viņa "rīcībā" gan pašam, gan atkarīgajiem ģimenes locekļiem "ir" stabili un regulāri ienākumi, kas ir pietiekami, lai uzturētu sevi un savas ģimenes locekļus, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu, ir jāinterpretē tādējādi, ka šeit runa ir tikai par trešās valsts valstspiederīgā "saviem ienākumiem"?

2) Vai arī šim nolūkam ir pietiekami, ka trešās valsts valstspiederīgā rīcībā ir ienākumi, neizvirzot nekādas prasības šo ienākumu izcelsmei, tādējādi tos šā trešās valsts valstspiederīgā rīcībā var nodot arī ģimenes loceklis vai cita trešā persona?

3) Ja atbilde uz pēdējo jautājumu ir apstiprinoša, vai šādā gadījumā pietiek ar trešās personas apņemšanos segt izmaksas, šai trešajai personai apņemoties garantēt, ka pieteikuma iesniedzēja, kurš lūdz piešķirt pastāvīgā iedzīvotāja statusu, "rīcībā ir stabili, regulāri un pietiekami iztikas līdzekļi savām un no viņa atkarīgo ģimenes locekļu vajadzībām un tādējādi valsts iestādēm viņi nav jāuztur", lai pierādītu, ka pieteikuma iesniedzēja rīcībā var būt ienākumi [līdzekļi] [Direktīvas 2003/109] 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

24 Ar jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā minētais jēdziens "ienākumi" attiecas tikai uz pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieteikuma iesniedzēja "paša ienākumiem" vai arī šis jēdziens attiecas arī uz ienākumiem, ko trešā persona ir nodevusi šī pieteikuma iesniedzēja rīcībā, kā arī attiecīgā gadījumā – vai ar šīs trešās personas parakstīto saistību uzņemšanos pietiek, lai pierādītu, ka šim pieteikuma iesniedzējam ir stabili, regulāri un pietiekami ienākumi minētās tiesību normas izpratnē.

25 Atbilstoši Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunktam dalībvalstis pieprasa, lai trešo valstu pilsoņi sniedz pierādījumus par to, ka viņu rīcībā gan pašiem, gan atkarīgajiem ģimenes locekļiem ir stabili, regulāri un pietiekami ienākumi, lai uzturētu sevi un savas ģimenes locekļus, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu. Dalībvalstis novērtē minētos ienākumus atkarībā no to veida un pastāvīguma un var ņemt vērā minimālo darba algu un pensiju līmeni pirms pieteikuma iesniegšanas par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu.

26 Tā kā Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā nav ietverta nekāda atsauce uz dalībvalstu tiesībām, šajā tiesību normā minētais jēdziens "ienākumi" ir jāsaprot kā autonoms Savienības tiesību jēdziens un vienveidīgi jāinterpretē tās teritorijā neatkarīgi no dalībvalstīs izmantotajām kvalifikācijām, ņemot vērā minētās normas formulējumu, kā arī tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, mērķi un tā kontekstu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, *Maio Marques da Rosa*, C-306/16, EU:C:2017:844, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 Pirmkārt, runājot par Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējumu, ir jānorāda, ka šīs tiesību normas spāņu, angļu, franču un itāļu versijās ir lietots vārds, kas ir līdzvērtīgs vārdam "resursi", šis jēdziens atbilstoši tā parastajai nozīmei var apzīmēt visus finanšu līdzekļus, kas ir pieteikuma par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu iesniedzējam, neatkarīgi no to izcelsmes. Savukārt minētās tiesību normas holandiešu un vācu valodas redakcijā ir izmantots vārds, kas ir līdzvērtīgs jēdzienam "ienākumi", kurš ierobežojošāk attiecas uz personiskajiem ienākumiem, tostarp

personas līdzekļi, kas izriet no pieteikuma par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu iesniedzēja saimnieciskās darbības, kura liecina par to, ka tādas trešās personas, kas viņa ģimenes loceklis, ienākumi ir izslēgti.

28 Ņemot vērā šo neskaidrību, Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējums pats par sevi neļauj noteikt nedz tajā minēto ienākumu raksturu, nedz to izcelsmi.

29 Otrkārt, runājot par Direktīvas 2003/109 mērķi, tā galvenokārt attiecas uz trešo valstu pilsoņu, kas ir apmetušies uz pastāvīgu dzīvi dalībvalstīs, integrāciju. Turklāt, kā tas izriet no šīs direktīvas 2. apsvēruma, piešķirot minētajiem trešo valstu pilsoņiem pastāvīgas uzturēšanās statusu, šīs direktīvas mērķis ir trešo valstu pilsoņu juridisko statusu pietuvināt dalībvalstu pilsoņu juridiskajam statusam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 18. oktobris, *Singh*, C-502/10, EU:C:2012:636, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

30 Runājot par minēto integrāciju, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kā tas ir apstiprināts arī Direktīvas 2003/109 6. apsvērumā, tā izriet vispirms no piecus gadus ilgas likumīgas un nepārtrauktas uzturēšanās, kas apliecina attiecīgās personas nostiprināšanos valstī un tādējādi šīs personas pastāvīgu apmešanos valstī (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Tahir*, C-469/13, EU:C:2014:2094, 33. punkts un tajā minētā judikatūra). No šāda viedokļa šķiet, ka ienākumu, kādiem pieteikuma par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu iesniedzējam ir jābūt, izcelsme nav noteicošais kritērijs.

31 Treškārt, attiecībā uz kontekstu, kādā iekļaujas Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts, ir jānorāda, ka prasība par stabiliem, regulāriem un pietiekamiem ienākumiem ir viens no pamatnosacījumiem pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai. Ņemot vērā Direktīvas 2003/109 mērķi un tās ieviesto sistēmu, ja trešo valstu pilsoņi atbilst šajā direktīvā paredzētajiem nosacījumiem un ievēro tajā paredzēto kārtību, viņiem ir tiesības iegūt pastāvīgā iedzīvotāja statusu, kā arī pārējās no šā statusa piešķiršanas izrietošās tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 26. aprīlis, Komisija/Nīderlande, C-508/10, EU:C:2012:243, 68. punkts). Šajā kontekstā, kā būtībā norādījis arī ģenerāladvokāts secinājumu 46. punktā, Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts principā neļauj izvirzīt papildu nosacījumus šajā tiesību normā paredzēto ienākumu izcelsmei.

32 Turklāt, ņemot vērā minētās tiesību normas plašāku kontekstu, ir jānorāda, ka līdzīga prasība par "ienākumu" esamību ir ietverta arī Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā, saskaņā ar kuru visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus tostarp, ja viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai uzturēšanās laikā.

33 Tiesa jau ir nospriedusi, ka nosacījums par pietiekamu ienākumu nepieciešamību, kas paredzēta Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā, nozīmē interpretāciju tādā veidā, ka pašas ieinteresētās personas rīcībā būtu jābūt šiem ienākumiem, un šajā ziņā tā nevar atsaukties uz tās ģimenes locekļa, kas viņu pavada, ienākumiem, pievienotu nosacījumam, kā tas ir formulēts Direktīvā 2004/38, prasību par ienākumu izcelsmi, kas būtu nesamērīga iejaukšanās LESD 21. pantā garantēto pamattiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos īstenošanā, jo šāda prasība nav nepieciešama, lai sasniegtu Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā izvirzīto mērķi, proti, – aizsargātu dalībvalstu finanses (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Singh* u.c., C-218/14, EU:C:2015:476, 75. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

34 Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā minēto "ienākumu" jēdzienu var interpretēt tāpat kā Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto jēdzienu, t.i., ka nevar izslēgt, ka ieinteresētā persona var atsaukties uz ienākumiem, kas gūti no trešās personas – tās ģimenes locekļa.

35 Tomēr, ņemot vērā pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanas galīgo raksturu un ņemot vērā Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta mērķi saglabāt attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu, "ienākumu" nosacījumiem šīs direktīvas izpratnē ir atšķirīga piemērošanas joma no Direktīvā 2004/38 paredzētās piemērošanas jomas.

36 Proti, no Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izriet, ka dalībvalstis novērtē minētos ienākumus atkarībā no to veida un pastāvīguma un var ņemt vērā minimālo darba algu un pensiju līmeni pirms pieteikuma iesniegšanas par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu. Turklāt pretēji Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktam Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir prasīts, lai tajā minētie ienākumi būtu ne tikai "pietiekami", bet arī "stabili" un "regulāri".

37 Runājot joprojām par šīs pēdējās tiesību normas kontekstu, ir jānorāda, ka prasība par "stabiliem, regulāriem un pietiekamiem līdzekļiem" ir ietverta arī Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta c) apakšpunktā. Tiesa jau ir nospriedusi, ka no šīs tiesību normas pašas teksta un it īpaši no vārdu "stabili" un "regulāri" izmantošanas izriet, ka šajā tiesību normā minētajiem finanšu resursiem ir jābūt zināmā mērā regulāriem un turpinātiem. Šajā ziņā atbilstoši Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta c) apakšpunktam dalībvalstis izvērtē minētos ienākumus it īpaši, ņemot vērā to "pastāvīgumu" (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 30. punkts).

38 Tādējādi Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta c) apakšpunktu nevar interpretēt kā tādu, kurš nepieļautu to, ka attiecīgās dalībvalsts kompetentā iestāde, kas izskata pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, var pārbaudīt, vai nosacījums par apgādnieka ienākumiem ir izpildīts, ņemot vērā vērtējumu par iespējām, ka viņš saglabās savus līdzekļus pēc šī pieteikuma iesniegšanas dienas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 31. punkts).

39 Turklāt attiecībā uz šo pašu tiesību normu un it īpaši vārdu "pietiekami", kas izriet no tās formulējuma, Tiesa jau ir norādījusi, ka, tā kā vajadzību apmērs no personu viedokļa var būt ļoti atšķirīgs, šī tiesību norma jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstis var norādīt noteiktu naudas summu kā atsauces apmēru, bet ne tādējādi, ka tās var noteikt minimālo ienākumu apmēru neatkarīgi no katra pieteikuma iesniedzēja situācijas konkrētā vērtējuma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 4. marts, *Chakroun*, C-578/08, EU:C:2010:117, 48. punkts).

40 Tātad no Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta c) apakšpunkta izriet, ka noteicošā nav ienākumu izcelsme, bet gan to ilgstošais un pietiekamais raksturs, ņemot vērā ieinteresētās personas individuālo situāciju.

41 No Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējuma, mērķa un konteksta, ņemot vērā it īpaši līdzīgās Direktīvas 2004/38 un Direktīvas 2003/86 tiesību normas, pārbaudes izriet, ka šajā tiesību normā paredzēto ienākumu izcelsme nav noteicošais kritērijs attiecīgajai dalībvalstij, lai pārbaudītu, vai ienākumi ir stabili, regulāri un pietiekami.

42 Līdz ar to, kā to ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 77. punktā, dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir konkrēti jāanalizē pieteikuma par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu iesniedzēja situācija kopumā un jāpamato, kāpēc viņa ienākumi ir pietiekami vai nav un vai tie ir vai nav pietiekami regulāri, kā arī vai tiem ir raksturīga noteikta nepārtrauktība, lai minētais pieteikuma iesniedzējs nekļūtu par slogu uzņemošajai dalībvalstij.

43 Tātad ar Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu nav izslēgti ienākumi, kuru izcelsme ir no trešās personas vai no pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļa, ar nosacījumu, ka tie ir stabili, regulāri un pietiekami. Šajā ziņā tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā trešās personas vai pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļa apņemšanās nodrošināt iztikas līdzekļus juridiski saistošais raksturs var būt būtisks vērā ņemamais elements. Dalībvalstu kompetentās iestādes tostarp var ņemt vērā ģimenes saiti starp pieteikuma pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu iesniedzēju un ģimenes locekli vai ģimenes

locekļiem, kas ir gatavi nodrošināt viņam iztikas līdzekļus. Tāpat par atbilstošiem elementiem var tikt uzskatīti arī šī pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļa vai ģimenes locekļu ienākumu raksturs un nepārtrauktība.

44 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2003/109 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā minētais jēdziens "ienākumi" attiecas ne tikai uz pieteikuma par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu iesniedzēja "paša ienākumiem", bet tas var aptvert arī ienākumus, kurus trešā persona ir nodevusi pieteikuma iesniedzējam, ja, ņemot vērā attiecīgā pieteikuma iesniedzēja individuālo situāciju, tie tiek uzskatīti par stabiliem, regulāriem un pietiekamiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

45 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā minētais jēdziens "ienākumi" attiecas ne tikai uz pieteikuma par pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu iesniedzēja "paša ienākumiem", bet tas var aptvert arī ienākumus, kurus trešā persona ir nodevusi pieteikuma iesniedzējam, ja, ņemot vērā attiecīgā pieteikuma iesniedzēja individuālo situāciju, tie tiek uzskatīti par stabiliem, regulāriem un pietiekamiem.

[Paraksti]